

NOWY REGULAMIN GENERALNY KURII RZYMSKIEJ

Papież Jan Paweł II dnia 15 IV 1999 r., podczas audiencji udzielonej Sekretarzowi Stanu kard. Angelo Sodano, zatwierdził nowy Regulamin Generalny Kurii Rzymskiej oraz zarządził, że ma on obowiązywać od dnia 1 VII 1999 r. Nowy Regulamin Generalny zastąpił poprzedni, zatwierdzony również przez papieża Jana Pawła II 4 II 1992 r. *ad quinquennium*, czyli obowiązywał on przeszło siedem lat. Regulamin *in vigore* od 1 VII 1999 r. zniósł również przywileje i inne specjalne zezwolenia przyznane do tej pory.

1. Konstytucja apostolska o Kurii Rzymskiej *Pastor bonus* z 28 VI 1988 r. przewidywała w art. 37, że następnym etapem jej reformy będzie opracowanie Regulaminu Generalnego Kurii Rzymskiej. Będą to normy wspólne, określające porządek i sposób rozpatrywania spraw przez Kurię Rzymską, naturalnie pozostające w zgodzie z Konstytucją *Pastor bonus* (por. tamże).

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. mówi, iż celem każdego regulaminu, który jest zbiorem szczegółowych przepisów porządkowych, jest kierowanie oraz określanie działania instytucji kościelnych (por. kan. 95 § 1).

Nowy Regulamin Generalny Kurii Rzymskiej składa się z dwóch części: pierwsza omawia personel oraz strukturę dykasterii Kurii Rzymskiej, natomiast druga część zawiera normy generalne dotyczące działania Kurii Rzymskiej. W sumie nowy Regulamin tworzą 146 artykuły, a całość zamyka dodatek. Dla porównania poprzedni Regulamin Generalny z 1992 r. miał identyczny schemat wewnętrzny i tworzyło go 130 artykułów.

2. Pierwsza część Regulaminu jest podzielona na XIV tytułów, które zawierają 97 artykułów. Pierwszy z nich mówi, że aktualny Regulamin Generalny należy aplikować do dykasterii i organizmów, które tworzą Kurię Rzymską (por. art. 1 § 1). Przy czym odwołuje się on do Konstytucji apostolskiej *Pastor bonus*, w której jest określona tak sama Kuria Rzymska jak i jej dykasterie (por. PB, art. 1-2). Regulamin ustala, że każda dykasteria i organizm Kurii Rzymskiej będzie posiadał własny regulamin zatwierdzony przez Kardynała Sekretarza Stanu *de mandato Summi Pontificis* (por. art. 1 § 2).

Sukcesywny artykuł, odwołując się również do Konstytucji *Pastor bonus* (por. PB, art. 3 § 1) przypomina, że każda dykasteria Kurii Rzymskiej jest kierowana przez kardynała prefekta lub przewodniczącego albo też przez arcybiskupa przewodniczącego, wspomaganego przez sekretarza i podsekretarza (por. art. 2). Sukcesywnie są wymienieni *prelati superiori* Kurii Rzymskiej (por. art. 3) oraz została określona kondycja prawna prałatów audytorów Trybunału Roty Rzymskiej oraz rzecznika sprawiedliwości i obrońcy węzła Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej (por. art. 4). Z kolei jest omawiany pozostały personel pracowników Kurii Rzymskiej (por. art. 5 § 1), spośród których jako pierwsi są wymienieni: obrońca wiary czyli prałat teolog oraz relatorzy Kongregacji ds. Świętych (por. art. 5 § 2).

Art. 12 § 1 przypomina, iż z nominacji papieskiej są: prefekci, przewodniczący, członkowie oraz *prelati superiori* dykasterii Kurii Rzymskiej, sędziowie Roty Rzymskiej, rzecznik sprawiedliwości i obrońca węzła Sygnatury Apostolskiej, a także

podsekretarze i im przyrównani oraz konsultorzy. Regulamin przypomina, aby pracownicy Kurii Rzymskiej, o ile jest to możliwe, byli wybierani z różnych stron świata dla podkreślenia uniwersalnego charakteru Kościoła (por. art. 13 § 3); podane są również przymioty, jakie winny charakteryzować pracowników Kurii Rzymskiej (por. art. 14). Wszyscy mają obowiązek zapoznania się z Regulaminem Generalnym Kurii Rzymskiej oraz własnym dykasterii, a także mają obowiązek złożyć wyznanie wiary oraz przysięgę wierności oraz zachowania tajemnicy urzędu (por. art. 14, 18).

Tytuł IV wymienia obowiązki pracowników Kurii Rzymskiej, poczynając od prefekta lub przewodniczącego dykasterii (por. art. 25-29). Sukcesywnie Regulamin Kurii Rzymskiej omawia poziomy pracowników Kurii Rzymskiej (art. 30) oraz ich obowiązki (por. Tytuł VI). Wszyscy, którzy pracują w Kurii Rzymskiej uczestniczą w uniwersalnej misji Biskupa Rzymu, swoją pracę winni rozumieć jako służbę Kościołowi (por. art. 31 § 1). Są wezwani do tego, aby prowadzili przykładne życie religijne i moralne, również w życiu prywatnym i rodzinnym, zgodnie z nauką Kościoła (por. art. 33). Nikt bez zgody kompetentnego przełożonego nie może udzielać publicznych deklaracji lub wywiadów, które dotyczyłyby osób i działalności dykasterii Kurii Rzymskiej (por. art. 37 § 1).

Kardynałowie, przełożeni dykasterii Kurii Rzymskiej, po ukończeniu siedemdziesięciu pięciu lat życia są proszeni do złożenia rezygnacji na ręce papieża (por. art. 41 § 1); natomiast pozostali przełożeni dykasterii oraz ich sekretarze po ukończeniu siedemdziesiątego piątego roku życia tracą swój urząd (por. art. 41). Natomiast członkowie różnych organizmów Kurii Rzymskiej tracą swój urząd po osiągnięciu osiemdziesiątego roku życia (por. art. 41 § 3. 1°). Prałaci audytorzy Roty Rzymskiej, zgodnie z własnymi normami, przestają wykonywać swój urząd po ukończeniu siedemdziesiątego czwartego roku życia (por. art. 41 § 4). W wypadku śmierci Biskupa Rzymskiego utrata urzędów jest regulowana Konstytucją apostolską *Universi Dominici Gregis* Jana Pawła II o wakacie Stolicy Apostolskiej i wyborze Biskupa Rzymskiego z 22 II 1996 r. Natomiast urzędnicy Kurii Rzymskiej przechodzą na emeryturę po ukończeniu siedemdziesiątego roku życia, jeżeli są duchownymi albo należą do instytutów życia konsekrowanego lub stowarzyszeń życia apostolskiego (por. art. 43 § 1), natomiast osoby świeckie przechodzą na emeryturę po ukończeniu sześćdziesiątego piątego roku życia (por. art. 43 § 2).

Tytuł VIII reguluje liczbę godzin pracy, święta i wakacje Kurii Rzymskiej. Tydzień pracy w Kurii wynosi 36 godzin tygodniowo (por. art. 45 § 1). Oprócz niedziel i świąt nakazanych dniami wolnymi od pracy są: rocznica wyboru Biskupa Rzymu i Jego imieniny, rocznica powstania Państwa Watykańskiego, wspomnienie św. Józefa robotnika, trzy ostatnie dni Wielkiego Tygodnia, poniedziałek i wtorek wielkanocny, wigilia i dzień po Wniebowzięciu NMP, wspomnienie wszystkich wiernych zmarłych, wigilia i dwa następne dni po Bożym Narodzeniu oraz ostatni dzień roku (por. art. 50). Natomiast jeżeli chodzi o coroczne wakacje to pracownicy Kurii Rzymskiej mają prawo do ferii trwających dwadzieścia sześć dni roboczych, według kalendarza Stolicy Apostolskiej (por. art. 51 § 1). Można je wykorzystać w jednym lub dwóch okresach pomiędzy 1 czerwca a 30 września (por. art. 52 § 1). Osoby, które pochodzą z krajów europejskich, mają przy powrocie ze swojego kraju pochodzenia do Stolicy Apostolskiej dodatkowo trzy dni wolne, natomiast jeżeli pochodzą z krajów pozaeuropejskich mają takich dni pięć (por. art. 52 § 3). Do wymienionego wolnego

czasu dochodzi jeszcze sześć dni na coroczne rekolekcje (por. art. 54 § 1, 2). Regulamin normuje też sytuacje powstałe w wyniku śmierci kogoś bliskiego, w wyniku choroby, czy też innej sytuacji życiowej (por. art. 55).

Tytuł X Regulaminu Generalnego zawiera normy dyscyplinarne, które dzielą się na: upomnienie ustne, upomnienie pisemne oraz karę pieniężną; a także mogą obejmować: zawieszenie w wykonywaniu urzędu, zwolnienie z urzędu, wypowiedzenie urzędu oraz usunięcie (por. art. 70).

Tytuł XI jest poświęcony zasadom wynagradzania za wykonywaną pracę.

3. Druga część nowego Regulaminu Generalnego Kurii Rzymskiej, która składa się z XIV tytułów i 49 artykułów, rozpoczyna się od przedstawienia różnych zebrań kardynałów. Najważniejsze i najbardziej uroczyste są konsystorze zwyczajne i nadzwyczajne, które rządzą się własnym prawem (por. art. 98). Z polecenia Biskupa Rzymu, Kardynał Sekretarz Stanu, zwołuje kilka razy do roku przewodniczących dykasterii Kurii Rzymskiej w celu analizowania ważniejszych problemów, w celu koordynacji prac Kurii Rzymskiej oraz w celu wzajemnej wymiany informacji; również te spotkania są regulowane własnym prawodawstwem (por. art. 99). Natomiast w celu rozważenia problemów organizacyjnych i ekonomicznych Stolicy Apostolskiej i organizmów z nią związanych, jak również w celu zasugerowania nowych rozwiązań jest zwoływane dwa razy do roku zebranie kardynałów, zgodnie z art. 24 Konstytucji apostolskiej *Pastor bonus* (por. art. 100 § 1).

Kardynał Sekretarz Stanu, jeżeli uważa za słuszne i po uzyskaniu wcześniejszej zgody Biskupa Rzymu, zwołuje przewodniczących niektórych dykasterii w celu egzaminowania spraw o wspólnym interesie (por. art. 101). Sesja zwyczajna lub nadzwyczajna członków dwóch lub więcej dykasterii może odbyć się po wcześniejszym poinformowaniu Biskupa Rzymu (por. art. 103). Regulamin określa porządek takich spotkań (por. art. 104-105), jak również normuje spotkania pomiędzy dykasteriami na poziomie ich przewodniczących i sekretarzy (por. art. 106-107). Natomiast międzynarodowe komisje są zwoływane przez ich przewodniczącego, mianowanego przez Biskupa Rzymu (por. art. 109). Biskup Rzymu może również zatwierdzać komisje międzydykasteryjne dla rozważania poszczególnych i specyficznych problemów o charakterze mieszanym (por. art. 110).

Tytuł III reguluje sesje plenarne i zwyczajne poszczególnych dykasterii (por. art. 112-117), sukcesywnie dwa następne tytuły omawiają Kongres Dykasterii (por. art. 118-120) oraz zwołanie konsultorów dykasterii czyli tzw. Konsultę (por. art. 121-122).

Tytuł VI przypomina kompetencje i zadania dykasterii Kurii Rzymskiej. Kompetencje każdej dykasterii są regulowane Konstytucją apostolską *Pastor bonus*. Według Regulaminu Generalnego każda dykasteria rozważa sprawy, które są zarezerwowane Stolicy Apostolskiej a także powierzone jej przez Biskupa Rzymu, egzaminuje problemy, które wykraczają poza kompetencje poszczególnych biskupów i ich instytucji, studiuje ważniejsze problemy w danym momencie, popiera, faworyzuje i zachęca do inicjatyw dla dobra Kościoła powszechnego, egzaminuje oraz osądza sprawy, które wierni wnoszą do Stolicy Apostolskiej (por. art. 123). Wszystkie sprawy Kuria Rzymska rozważa w oparciu o obowiązujące prawo tak powszechne, jak i partykularne Kurii Rzymskiej oraz według norm każdej dykasterii (por. art. 124).

Dykasterie Kurii Rzymskiej mogą wydawać ogólne dekry wykonawcze oraz instrukcje, natomiast nie mogą wydawać praw i dekretów ogólnych, mogą natomiast – zgodnie z prawem – udzielać dyspens (por. art. 125). Sukcesywnie jest przedstawiona w nowym Regulaminie Generalnym procedura w celu otrzymania zatwierdzenia – w sposób specyficzny – aktu administracyjnego przez Biskupa Rzymu *in forma specifica approbavit* (por. art. 126).

Natomiast problemy, które mają być rozważone na drodze sądowej, są przekazywane kompetentnym trybunałom Stolicy Apostolskiej, przy czym wyłączną kompetencją Kongregacji ds. Nauki Wiary pozostają przestępstwa przeciwko wierze, ciężkie przestępstwa przeciwko moralności oraz te popełnione przy sprawowaniu sakramentów a także sprawy związane z *privilegium fidei* (por. art. 128). Konflikty powstałe co do kompetencji pomiędzy poszczególnymi dykasteriami Kurii Rzymskiej rozstrzyga Sygnatura Apostolska (por. art. 129).

Tytuł VII jest poświęcony koordynacji pracy pomiędzy poszczególnymi dykasteriami, taka koordynacja jest zadaniem Sekretariatu Stanu. Dwa kolejne tytuły są poświęcone przygotowaniu i publikacji dokumentów Kurii Rzymskiej oraz przygotowaniu i publikacji jej pojedynczych aktów administracyjnych.

Tytuł X dotyczy procedury egzaminowania rekursów wnoszonych do Stolicy Apostolskiej przez strony, które czują się pokrzywdzone pojedynczym aktem administracyjnym.

Relacje z Kościołami partykularnymi oraz wizyty biskupów *ad limina* są przedmiotem kolejnych artykułów Regulaminu Generalnego (por. art. 139-143). Według Regulaminu Generalnego każda wizyta *ad limina* składa się zasadniczo z trzech momentów: pielgrzymka do grobów Apostołów, spotkanie z Biskupem Rzymu oraz rozmowa z przedstawicielami różnych dykasterii Kurii Rzymskiej (por. art. 141).

Ostatnie trzy artykuły Regulaminu Generalnego Kurii Rzymskiej, a zarazem jego trzy ostatnie tytuły (nr XII-XIV), regulują następujące problemy: akta Kurii Rzymskiej są redagowane, jako reguła, w języku łacińskim – w korespondencji natomiast są używane języki najbardziej rozpowszechnione; dokumenty mają być przechowywane w archiwum i mają być odpowiednio zaprotokołowane; Kuria Rzymska w swojej pracy korzysta, na ile jest to dzisiaj konieczne, z nowoczesnych środków przekazu oraz zdobyczy informatyki.

4. Dodatek do zaprezentowanego Regulaminu Generalnego Kurii Rzymskiej zawiera tekst wyznania wiary, tekst przysięgi wierności i zachowania tajemnicy urzędu oraz tekst przysięgi wierności Biskupowi Rzymu. Ponadto zawiera on tabelę przedstawiającą schemat dykasterii Kurii Rzymskiej oraz sukcesywnie są wyjaśnione obowiązki urzędników i pozostałych pracowników zajmujących poziomy funkcyjne od I do 10.

Ogólny schemat dykasterii Kurii Rzymskiej jest następujący:

- *przewodniczący dykasterii*: kardynał prefekt lub przewodniczący, arcybiskup przewodniczący;
- *prelati superiori oraz im przyrównani*;
- *podsekretarze oraz im przyrównani* (wszyscy wyżej wymienieni są mianowani *ad quinquennium*).

Sukcesywnie następują urzędnicy (w kolejności od 10 do 4 poziomu) oraz pozostali pracownicy (od 3 do 1 poziomu).

Zaprezentowany, w formie skrótowej, obowiązujący Regulamin Generalny Kurii Rzymskiej razem z Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1983 r. i Kodeksem Kanonów Katolickich Kościołów Wschodnich z 1990 r., a także wraz z Konstytucją apostolską *Pastor bonus* i wewnętrznymi regulaminami i normami poszczególnych dykasterii wytycza i określa pracę Kurii Rzymskiej, która w ten sposób swoją radą i pomocą służy Biskupowi Rzymu w realizacji Jego urzędu piotrowego. Niewątpliwie, również poprzez swoje normy, Regulamin Generalny Kurii Rzymskiej staje się przykładem i pomocą w organizowaniu i koordynowaniu pracy kurii biskupich na całym świecie.

Ks. Tomasz Rozkrut